

Ἑορταστικά ἔθιμα α) ἀπὸ τῆς παραμονῆς τῶν Χριστουγέννων μέχρι τῶν Θεοφάνειων 24/12- 6/1 β) ἀπὸ τὸ Σάββατο τοῦ Λαζάρου , τῆ Κυριακῆ τῶν Βαΐων καὶ Μεγάλῃς Ἑβδομάδας ἕως Πάσκα, Δοξασίαι περὶ ψυκῶν. ἐκ Παππαδατῶν Πρεβέζης.

Πληροφορηταί

*Χρυσανγή Γεωργίου. Έτων 86 εκ παππαδατών Πρεβέζης τελείως
ἀγράμματος.*

*Άγγελική Γούση(Γιαγιά μου) έτων 81, τό γένος Τάση, Απόφοιτος
δημοτικοῦ σχολείου*

*Λαμπρινή Οικονόμου (μητέρα μου) έτων 45 τό γένος Τάση
ἀπόφοιτος τρίτης τάξης δημοτικοῦ σχολείου.*

*Έλένη Γεωργίου έτων 43 εκ παππαδατών Πρεβέζης,ἀπόφοιτος
δημοτικοῦ σχολείου τό γένος Κίτσου.*

*Τσώλης Μιχαήλ, ἑτῶν 77, ἐκ παππαδατῶν Πρεβέζης, πτυχιούχος
Μαρασλείου Παιδαγωγικῆς Ἀκαδημίας, νῦν συγγραφεὶς Μονῆς
Πετράκη.*

Παραμονή τῶν χριστουγέννων

Τήν παραμονή τῶν χριστουγέννων εἰς τό χωριό μου συγκεντρωνόμαστε ὅλα τά κορίτσια σέ ἕνα μέρος καί μετά μετά ἀνηφορίζουμε γιά τις βουνοπλαγιές τοῦ χωριοῦ.

Ἐκεῖ κόβομεν τα καλύτερα κέδρα τα (φυσικά χριστουγεννιάτικα δέντρα) καί ξανακατεβαίνομεν στό χωριό. Ἡ κάθε μιά στό δικό της σπίτι με τά μικρότερα ἀδέλφια ἀν ἔχη στολίζει τό δέντρο τό ὁποῖο εἶναι πάλι ἀπλό καί φτωχικό καί καί τό στολίζομεν ἔτσι διότι ὅπως μας λένε οἱ παπποῦδες, οἱ γιαγιάδες καί οἱ γονεῖς. ὁ χριστός ἦρθε φτωχός στόν κόσμο καί πρέπει καί ἐμεῖς σάν ἀπλοικοί καί φτωχοί ἀνδρωποι νά τόν ὠμοίασωμεν.

Ἐν τῷ μεταξύ ἐνώ στολίζεται τό δέντρο οἱ νοικοκυρές ἀσβεστώνουν τά σπίτια ἐνώ οἱ γιαγιάδες φτιάχνουν κουλούρια καί διάφορα ἄλλα γλυκίσματα πατροπαράδοτα καί ἀπλά. Δέν φτιάχνουν μελομακάρονα διότι τά θεωροῦν πολυτέλεια. Τά γλυκίσματα πού φτιάχνουν εἶναι ὅλα καμωμένα ἀπό ἀλεύρι καί καρκεύματα, τά ὁποῖα χήνουν στήν θράκα (ἀναμμένα κάρβουνα στό τζάκι) καί εἶναι νοστιμότατα'.

Ἄφου τελειώσουν οἱ δουλειές τοῦ σπιτιοῦ καί τά γλυκίσματα κατεβαίνουν στήν πλατεῖα τοῦ χωριοῦ με τά τροβάδια γιά να ψωνίσωμεν . Καθώς πηγαίνομεν βρίσκομεν πλῆθος συγχωριανῶν μᾶς καί τους χαιρετοῦμεν ἐγκαρδίως διάφορες εἴχες. Παντοῦ ὑπάρχει γαλήνη καί ἀγάπη. Ἄν οἰκογένειες εἶναι μαλωμένες ἐκείνη τήν ἡμέρα χαιρετιοῦνται καί φιλιοῦνται δημοσίως δίνουν τόν ὄρκον ὅτι θα διατηρήσουν αὐτήν τήν ὁμόνοια. Ἄφου ψωνίσωμεν καί χαιρετηθοῦμε σχεδόν με ὅλους τούς συγχωριανούς μας γυρίζωμεν στό σπίτι καί καθόμαστε ὅλοι γύρω - γύρω ἀπό τήν γωνιά(τζάκι). Ὁ παππούς ἤ ἤ γιαγιά μᾶς διηγοῦνται τήν ἱστορία τῆς Γέννησης τοῦ Χριστοῦ μέ κάθε λεπτομέρεια καί ἀπλότητα, ὅπως τήν γνωρίζουν ἀπό τά

παιδικά τούς χρόνια. Ἡ μάγνα βράζει ένα κόκκορα για να τόν φάμε μετά τήν χριστουγεννιάτικη λειτουργία. Ἐνῶ καίνε τά κούτσουρα στή γωνιά καί ἔξω πέφτει πυκνό χιόνι ὁ δαιμονισμένος βοριάς τρίξει σαν πεινασμένο λιοντάρι. Τότε ἡ γιαγιά μᾶς λέει πώς τήν νύκτα τῶν χριστουγέννων βγαίνουν τά παγανά στα λαγκάδια καί στίς ρεματιές καί ψάχνουν νά βρούν τόν νεογέννητον χριστόν, ἀλλά ματαιίως. Κατά τίς 11 ἡ ὥρα τήν παραμονή ἔξομε ένα ἔθιμο πού λέγεται πάντρεμα τῆς φωτιάς. Συγκεντρώνομε κλωνάρια ἀπό ὅλα τά δέντρα καί ὅπως εἶναι χλωρά τά ρίχνουμε στή φωτιά ένα- ένα πρώτα ρίχνουμε καί ἐν συνεχεία τά ὑπόλοιπα. Αὐτά ἐπειδή εἶναι χλωρά βγάζουν πάλι καπνό. Ἄφου καοῦν ὅλα τά κλαριά μαζεύει η γιαγιά τήν στάχτη καί τό πρωί μετά τό φαγητό ρίχνει λίγη-λίγη στάχτη στά δέντρα καί στόν κῆπο γιά νά καρποφορήσουν.

Ἀγγελική Πούση ἐτῶν 81

Γεωργίου Χρυσαιγή ἐτῶν 86

Κατά τήν 12 ἤ ώρα τά μεσάνυκτα οἱ γυναῖκες τοῦ χωριοῦ
πηγαίνουν στάρι βρασμένο στή βρύση τοῦ μαχαλαῦ τούς για να βροῖ ἤ
Λεχώνα Παναγία'. Ὅμως αὐτό τό ἔθιμο δέν ὑπάρχει σήμερον.

Πληροφορηταί:

Ἀγγελική Γούση ἐτῶν 81

Λαμπρινή Οἰκονόμου ἐτῶν 45

Ἐνα ἄλλο ἔθιμο εἶναι τά σπαργάνια. Οἱ γριές τοῦ χωριοῦ
ἐφτιαχναν με ἀλεύρι στάρινο καί γάλα λεπτότατα φύλλα ἐπάνω στό
πλαστήρι καί τά ψήναν μακριά ἀπό τήν φωτιά τοῦ τζακιοῦ, ἴσα ἴσα
νά ροδοκοκκινίσουν λιγάκι. Αὐτά τά ἔλειφαν μέ λάδι γιά νά
μαλακώσουν καί τά τύλιγαν σέ καθαρές πετσέτες. Τά φύλλα αὐτά
λέγονταν σπαργάνια καί τά πρόσφεραν οἱ γριές πρός τιμήν το
χριστοῦ μας, ὁ οποίος ὅταν γεννήθηκε δέν εἶχε σπάργανα καί ἤ
Παναγία ἐσχισε τό φόρεμά της γιά νά τόν σπαργανήση. Τά φύλλα
τά μοίραζαν οἱ γριές μετά την χριστουγεννιάτικη λειτουργία στά

παιδάκια καί τούς εὐχονταν νά γίνουν καλοί χριστιανοί καί πάντοτε νά ακολουθοῦν τόν χριστόν.

Τό ἔθιμο αὐτό δεν ὑπᾶρχει σήμερον.

Πληροφορηταί

Ἀγγελική Γούση, ἐτῶν 81, ἀπόφοιτος δημοτικοῦ σχολείου, Τσώλης
Μιχάλης, ἐτῶν 37, συγγραφεύς Ἑλένη Γεωργίου, ἐτῶν 43 τό γένος
Κίτσου, ἀπόφοιτος δημοτικοῦ σχολείου.

Σχεδόν τήν νύχτα τῶν χριστουγέννων καθόλου δεν κοιμόμαστε, κατά τά ξημερώματα χτυπάει ἡ καμπάνα ντυνόμαστε τα γιορτινά μας καί πάμε στήν ἐκκλησία . Προηγεῖται τό μεγαλύτερον πρόσκοπον τῆς οἰκογενείας εἰς ἡλικίαν κατά τήν διαδρομήν, πού κρατά μια λαμπάδα . Αὐτή ἡ λαμπάδα λέγεται λαμπάδα τῆς Γεννέσεως. Ἡ γιαγιά ἡ μητέρα κρατά ἕνα σακκουλάκι που ἔχει τόν βρασμένο κόκκορα τυρί και τηγαλίτες. Αὐτά τά μοιράζει μετά τήν χριστουγεννιάτικη

λειτουργία. Μετά τήν λειτουργίαν κοινωνοῦμεν τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων καί χαιρετιοῦμαστε καί μέ τά οἰκογενειακά πρόσωπα καί μέ ὄλους τοὺς συγχωριανούς μας καί μέ τόν χαιρετισμόν λέγονται διάφορες εὐξέες. Εἰς ὅσους ἔχουν ξενιτεμένους τοὺς λέγουν μέ ἕναν νά δεχτοῦν καλῶς τά ξενιτεμένα τους πρόσωπα στά κορίτσια λέγουν μέ ἕναν καλόν γαμπρόν. Μετά ἀπό ὅλα αὐτά, ὁ παπᾶς τοῦ χωριοῦ κάθεται στήν ωραῖα πόλη καί πηγαίνουν οἱ γυναῖκες μια λειτουργία στήν ὁποίαν ὁ παππᾶς καί του δίνουν ἕνα νόμισμα. Ἡ λειτουργία αὐτή λέγεται ὑψωμα. Λίγο πρὶν τελείωση ἡ λειτουργία ἕνα παιδί τοῦ δημοτικοῦ σχολείου παίρνει ἕνα δίσκο ἀσημένιο που περιέχει τόσα κομμάτια ἁγιασμένου ἄρτου. Ὅσοι εἶναι οἱ ἄνδρες τοῦ χωριοῦ ἔξουν τό ὄνομα χρίστος. Τό παιδί προσφέρει σέ κάθε ἕναν ἐορταζόμενον ἕνα κομμάτι ἁγιασμένου ἄρτου. Τό παιδί βγαίνει ἀπό τήν ἀριστερά πόρτα τῆς Ὁραίας πύλης καί προσφέρει στόν γεροντότερον.

Ἐκεῖνος που λαμβάνει τόν ἁγιασμένον ἄρτον ρίχνει στόν δίσκο ἕνα νόμισμα . Ὑστερα ἀπό ὅλα αὐτά γυρίζουμε στό σπίτι . Ἡ μάνα στρώνει τό τραπέζι καί τοποθετεῖ τά ἀπαραίτητα ἀντικείμενα τοῦ φαγητοῦ καί τά ποτήρια γιά τό κρασί . Σηκώνεται ὁ μεγαλύτερος

τῆς οἰκογένειας παίρνει τὴν λειτουργία πού εἶξε χαράξει ὁ παππᾶς
στὴν ωραία πόλη μπροστά τό τρίγωνο καί γεμάτος εὐβλάβεια
λέγειν. Εἰς τὴν Γέννησην τοῦ Χριστοῦ μας καί εἰς τὴν λεχώνα
Παναγία ἄς ζήσωμεν καί ἄς εὐτυχήσωμεν. Ἐπειτα κόβει τὴν
λειτουργία σέ πολλά κομμάτια. Πρῶτα κόβει τοῦ Χριστοῦ τῆς
Παναγίας, τοῦ ξενιτεμένου, ἂν ὑπάρχη, δικό του καί ἕν συνεχεῖα εἰς
τά ἄλλα μέλη τῆς οἰκογένειας . “ Ὑστερα ἀπό τό οἰκογενειακό
φαγητό παίρνομε κεριά καί λουλούδια ἀπό τόν κῆπο μας καί
ἐπισκεπτόμαστε τό νεκροταφεῖο που εἶναι ἔξω ἀπό τό χωριό. Τό
μεσημέριν ἢ τό ἀπόγευμα παίρνομε κουλούρια γλυκά καί
ἀνταλλάσσωμεν μέ τούς γειτόνους, Ὑστερα τό αὐτό κάνομεν με
ἴλους συγγενεῖς μας, θέλοντας νά δείξωμεν τὴν ἀγάπη καί ὁμόνοια
που ἔφερε ὁ νεογέννητος χριστός στόν κόσμον τὴν ὁποία πρέπει νά
ἀκολουθήσωμεν.

Ὅσα ἀνέφερα προηγουμένως περί παραμονῆς καί τῆς ἡμέρας τῆς
Χριστουγέννων ἔτσι γιορτάζονται ἀκριβῶς σήμερον.

Τά ἔγραψα με τήν βοήθεια τῆς γιαγιά μου Ἀγγελικῆς Γούση καί
τοῦ Θεοῦ μου Μιχάλης Τσώλη.

Οἱ ἐπόμενες ἡμέρες, 26-27-28 -29 καί 30 Δεκεμβρίου δέν
παρουσιάζουν κανένα ἔθιμο.

31 Δεκεμβρίου

μετά τήν ημέραν αὐτή γίνονται οἱ προετοιμασίες γιά νά ὑποδεχτοῦμεν τόν Ἁι Βασίλη καί τόν καινοῦργιο χρόνο.

Τό βραδάκι φτιάχνουμε τήν μπουκοβάλια εἶναι ἕνα εἶδος ἀπό ἀλεύρι καλαμποκιοῦ τήν ὁποῖαν ψήνομεν στήν δρᾶκα καί μετά ἀφού ψηθεῖ ρίχνουμε ἀπό πάνω λάδι καμμένο μέ κρεμμύδι. Αὐτή εἶναι εἰς ἀντικατάσταση τῆς βασιλόπιτας . Σήμερα ρίχνουν τό νόμισμα ἤ ἓν μίλιον ξρυσή οἱ νοικοκυραῖοι πού ἔχουν. Τότε στά παλιά χρόνια πού οἱ ἄνθρωποι ἦσαν φτωχοί ἀντί γιά νόμισμα ἔριχναν ἕνα πουρναρό φύλλα. Ὅταν κάθεται ὅλη ἡ οἰκογένεια νά κάψῃ τήν ὁ οἰκογενεάρχης σηκώνεται καί κάνῃ τήν προσευχή του κόβει ἕνα γιά τόν Χριστό ἕνα γιά τήν Παναγία , γιά τό, Ἁι Βασίλη γιά τόν ξενιτεμένον καί μετά δικό του καί ἓν συνεχεῖα γιά τά ὑπολοιπα τῆς οἰκογένειας . Ὅποιος βρῆ τό νόμισμα θεωρεῖται ὁ τυχερός τῆς χρονιάς. Ἀκολουθοῦν εὐχές καί συγχαρητήρια στόν τυχερό τοῦ σπιτιοῦ

καί μετά καθόμαστε ὅλη ἡ οἰκογένεια στήν γωνιά πού καίνε τά ἀναμμένα κούτσουρα καί οἱ μεγαλύτεροι λέγουν διάφορες ἱστορίες. Μόλις ὁ δείχτης δείξῃ ἀκριβῶς 12 ἡ ὥρα σβήνωμεν τό φῶς καί ἀποδεξόμαστε μέ γέλια καί χαρές τόν καινούργιο χρόνο. Χαιρόμαστε ὅλα τά μέλη τῆς οἰκογένειας καί εὐχόμαστε ὁ καινούργιος χρόνος νά εἶναι εὐτυχέστερος.

Μετά ἀπό τήν ἀνωτέρω γιορτή οἱ ἄνδρες κατεβαίνουν στήν πλατεῖα του χωριοῦ καί παίζουν διάφορα παιχνίδια με τήν τράπουλα προπάντ'ν 31. Οἱ γυναίκες δέν λαμβάνουν μέρος σε τέτοιες ἐκδηλώσεις, διότι στό χωριό μου πιστεύουν ὅτι ἡ γυναίκα εἶναι πλασμένη μόνο γιά τά νοικοκυριά, γιά σύζυγος καί γιά μητέρα. Δέν ἔχει δικαίωμα νά λαμβάνη μέρος στίς διάφορες ἐκδηλώσεις ὅπως ὁ ἄνδρας. Ἀκόμη καί ἡ ἐνδυμασία τῶν γυναικῶν εἶναι πάντως αὐστηρά καθορισμένη.

Πληρ. Ἀγγελική Γούση

Χρυσανγή Γεωργίου

Πρώτη Ιανουαρίου

Ένω οί άνδρες τού χωριού παίζουν μέξρι τό πρωί, τά ξημερώματα άκούγονται έξω άπο τό σπίτι τό καλήν ‘ημέραν ‘άρχοντες”. Είναι ό πρώτος Άι Βασίλης. Τότε σηκώνεται ή γιαγια τόν άγκαλιάζει τόν φιλά καί τόν περριποιείται μέ γλυκά. Έμείς στό χωριό μου ‘έχομε τήν συνήθεια νά δίνουμε στόν πρώτο Άι Βασίλη περισσότερα χρήματα ή γλυκά γιατί πιστευομεν ‘ότι σάν πρώτος έπισκέπτης του καινούργιου χρόνου θα μάς φέρει γούρι στό σπίτι.

Άμα περάσουν πολλά παιδάκια άπο τό σπίτι , πρωτοϋ να βγῆ ό ήλιος σταματούνμ, ό νοικοκύρης τοϋ σπιτιοϋ παίρνει ένα κουλούρι τό όποίον είναι ”αζυμο και ‘έχει ψηθῆ στήν καμμένη στάχτη τοϋ τζακιοϋ . Τό κουλουρι αυτό λέγεται “κουλιάτσι”. Τό κουλιάτσι αυτό τό τοποθετεί στό κεφάλι του ζώου και τοϋ κουνάει τό κεφάλι γιά νά πέση τό κουλιατσι και αυτό τό κάνει τρεῖς φορές. Αν πάη και τίς

τρεις φορές ἢ τίς δύο ἀπο τήν ὀρθή ὄψι τότε ἢ χρονιά θα πάη καλά
στά ζώα. Τό κουλιατσι τό βάζουν στό ζώο πού ὑπάρχει στό σπίτι,
γίδα, προβατίνα. Στή στάνη τό βάζουν εἰς τό κριάρι. Μετά ἀπό αὐτά
ντύνομεν τά καλά μας ρούχα καί πηγαίνομεν στήν ἐκκλησία για νά
παρακολουθήσωμεν τήν λειτουργία τοῦ Μεγάλου Βασιλείου. Μετά
τήν ἀκολουθίαν, μετά τόν χαιρετισμόν μεταξύ τῶν δικῶν μας και
τῶν συγχωριανῶν και μετά τό σπιτικό φαγητό συγκεντρωνόμαστε
σέ ἕνα ὀρισμένο σπίτι για κάποιο χρόνο στό μαχαλά καί ἀρχίζομεν
ἕνα ἐπίσημο γλέντι , για τό καλωσόρισμα τοῦ καινού ριου χρόνου.
Τό ἴδιο γίνεται και σέ ἄλλες γειτονίες. Τό μεσημέρι κάθε οἰκογένεια
στό σπίτι τῆς στρώνει γιορτινό τραπέζι. Πάνω στό τραπέζι εἶναι ἕνα
νοικοκυρίσιο σπιτικό κερί πού καίει συνέχεια ἀπό τήν ὥρα που και ἐν
συνεχείᾳ ἀπό τήν ὥρα πού μπῆκε ὁ καινούργιος χρόνος, ἕνα ταψί
ψωμό ζυμτό καί τά ἀπαραίτητα πράγματα για τό φαγητό.

Τό φαγητό συνήθως ἀποτελεῖται ἀπό κόκορα ἢ σφαγμένο ἀρνί ἢ
κατσικάκι ὅτι ἔχη τό σπίτι νά σφάξει τήν πρωτοχρονιά. Τό κρέας τό
ψήνουν στήν γάστρα στό ταψί καί ἐπάνω σωταρισμένο μέ την
γάστρα καί ψήνεται μέ θράκα στό τζάκι. Ἐπειδή ψήνεται μέ φυσικά

*μέσα είναι νοστιμότατο. Μετά από το φαγητό επισκεπτόμαστε τούς
έορταζόμενους συγγενείς και έτσι περνάει ή χρονιάρα μέρα.*

Πληροφορηταί

Άγγελική Γούση

Λαμπρινή Οικονόμου

Χρυσανγή Γεωργίου

Η 2- 3- 4- και ή 5 Ίανουαρίου δέν παρουσίαζουν ούδέν ἔθιμον.

Ἡ ἡμέρα τῶν φώτων

Τό πρωῖ οἱ καμπάνες χτυπούν χαρμόσυνα. Οἱ χωρικοί ντύνουν τά γιορτινά τους καί πηγαίνουν γιά τήν ἐκκλησία. Ἡ μάνα ἤ ἡ γιαγιά κρατούν μέσα σ'ένα σακκουλάκι ἕνα μπουκάλι γιά νά παίρνουν ἀγίασμα.

Γίνεται ἡ λειτουργία καί ὁ παππούς μετά τό τέλος τῆς λειτουργίας κρατά τό θυμιατό . ἐξέρχεται πρῶτος ἀπό τήν ἐκκλησία. πίσω του ἀκολουθεῖ ὁ τελευταῖος γαμπρός τοῦ χωριοῦ, ὁ ὁποῖος βαστάζει εἰκόνα καί μετά ἀπ'αὐτόν ἀκολουθοῦν ὅλοι οἱ χωριανοί.

Ἡ πομπή κατευθύνεται πρὸς τήν κεντρική βρύση τοῦ χωριοῦ. Ὁ παππούς λειτουργεῖ καί ρίχνει τόν σταυρό μέσα στό νερό καί ψάχνει τό “ Ἐν Ἰορδάνη, ἐργαζομένου σου Κύριε..” καί ἀκούγεται ἀπό ὅλους τοὺς χωρικούς. Μετά ἀπό τήν βάπτισή τοῦ Σταυροῦ

γυρίζομεν στό προαύλιο τῆς ἐκκλησίας. Ἐκεῖ γίνεται προσκύνησις τῆς εἰκόνης ἀπό ἕκαστον χωρικόν καί ρίχνει ἕνα νόμισμα στήν κολυμβήθρα. Ὁ παππᾶς τᾶ ρίχνει μέ ἕνα βασιλικό ἀγίασμα στό κεφάλι.

Οἱ γυναῖκες τοῦ χωριοῦ παίρνουν ἀπό τήν κολυμβήθρα ἀγίασμα ἕνα μπουκάλι καί ρίχνουν στό σπίτι , στά ζώα, στούς κήπους, στά χωράφια.

Αὐτά διατηροῦνται καί σήμερον.

Μιά τοπική ιστορία καθώς περνούμεν τήν Φιλιππιάδα καί πηγαίνομεν πρός τά Γιάννενα ὑπάρχει ἕνα χωριό πού ὀνομάζεται Ἅγιος- Γεώργιος. Γιά τό χωριό αὐτό ἡ ἐξῆς ἱστορία. Κάποτε ὑπῆρχε ἕνα φίδι- τέρας στό χωριό καί φύλαγε τήν πηγή με τό νερό πραγματικά καί σήμερα τό χωριό ἔχει πάρα πολύ νερό διότι ὑπάρχουν φυσικές ὑπόγειες σήραγγες ἀπό τήν λίμνη Παμβώτιδα τῶν Ἰωαννίνων. Οἱ ἄνθρωποι εἶχαν πέσει σέ ἀπελπισία, διότι οὔτε τά ζῶα τούς μπορούσαν νά ποτίζουν οὔτε νά ποτίζουν τά χωράφια. Τέλος σ'αὐτό τό κακό ἔδωσε Ἅγιος - Γεώργιος τῶν Ἰωαννίνων ὁ ὁποῖος ἔβγαλε τό φίδι ἀπό τήν τρύπα καί τό κυνήγησε καβάλα στό ἄλογο του νά τό σκοτώσῃ. Τελικά τό σκότωσε στό Νικολίτσι Πρεβέζης στούς πρόποδες τοῦ βουνοῦ. Μάλιστα ἐκεῖ πού πέρασε τό φίδι δέν φυτρώνουν δένδρα. Δένδρα φυτρώνουν πάνω ἀπό τήν διαχωριστική γραμμή που ἦταν ὁ δρόμος τοῦ φιδιοῦ. Καί ἔτσι μετά ἀπό τό θαύμα οἱ χωρικοί γιά νά τιμήσουν τόν Ἅι- Γεώργη, σάν τό χωριό Ἅγιος- Γεώργιος.

*Εορταστικά ἔθιμα, τοῦ Σάββα καί τοῦ Λαζάρου τῆς Κυριακῆς τῶν
Βαΐων, τῆς Μ. Ἑβδομάδος, τοῦ Πάσχα καί δοξασίαι περί ψυχῶν.*

Οἰκονόμου Μαρία

Ἐκ Παππαδατῶν Πρεβέζης

πρωτοετῆς Σπουδάστρια τῆς

Παιδαγωγικῆς Ἀκαδημίας ψυχικοῦ 1974

Πληροφορηταί

*Γεώργιος Οικονόμου, ἐκ Παππαδατῶν Πρεβέζης, ἐτῶν 74, ἀπόφοιτος
Δ. Σχολείου.*

*Γιαννάκης Σπῦρος ἐτῶν 76, ἐκ Παππαδατῶν Πρεβέζης, ἀπόφοιτος
Δ. Σχολείου.*

*Ἐπίσης εἰς τήν συγκέντρωσιν τῶν τραγουδιῶν συνέβαλεν μεγάλως, ὁ
Πρόεδρος Παππαδατῶν Πρεβέζης, Χρῖστος Τζίμας καί ὁ Γραμματεὺς
τῆς Κοινότητος Παππαδατῶν Βασίλειος Μπόκιας, ὁ ὁποῖος μᾶς
παρέδωκε χειρόγραφα πρὸς καταγραφὴν τῶν τραγουδιῶν ἀπὸ τό
1896.*

Ἔθιμα κατά τόν Λάζαρον

Κατά τήν ἡμέραν αὐτήν περνοῦν τά παιδιά τοῦ χωριοῦ μέ καλαθάκια στολισμένα μέ ἀνοιξιάτικα λουλούδια ἀπό σπίτι σέ σπίτι καί τραγουδοῦν τραγούδια τοῦ Λαζάρου, τοῦ Χριστοῦ, τῆς ξενητειᾶς καί ἄλλου. Κρατοῦν καί ἓνα σκόπι γιά νά βαροῦν τά σκυλιά. Στά σπίτια ποῦ περνοῦν τούς φιλεύουν οἱ χωρικοί μέ αὐγά καί κουλούρια, λεφτά καί γλυκά. Στά παλαιά ὅμως χρόνια ὅμως πού ἦσαν φτωχοῖ οἱ ἄνθρωποι καί δέν εἶχαν λεφτά, γιά τούς λαζάρους οἱ γυναῖκες τοῦ χωριοῦ ἔφτιαχναν εἰδικά κουλούρια ἀπό ἀλεύρι καλαμποκίσιο καί σταριοῦ ἀνακατεμένου καί τά κεντοῦσαν μέ βελανίδι. Στα παιδιά ἔδιναν κουλούρια καί στά κορίτσια μπωτσβάρα (εἶδος λαχανόπιτας).

Τά κορίτσια στά παλαιότερα χρόνια πήγαιναν τήν προτελευταία
Παρασκευή τοῦ Λαζάρου καί λέγονταν ἡ ἡμέρα αὐτή τοῦ
κουφολαζάρου. Σήμερον τά κορίτσια δέν πηγαίνουν στόν Λάζαρο.

Τά τραγούδια πού λέγουν οἱ Λάζαροι εἶναι τά ἑξῆς:

Τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ
καλός ὁ Ἅγιος ὁ Θεός
καλός καί νά τόν εἰποῦμεν
καί ὅποιος τό λέγει χαίρεται
καί ὅποιος τ' ἀκούει ἀγιάζει
καί ὅποιος τ' ἀκουρμένεται

Παράδεισο θά λάβη
Παράδεισον καί λειτουργό
καί μέγα μοναστήρι.

Κάτου στά Ἱεροσόλυμα
μέσ' τοῦ Χριστοῦ τόν Τάφον
ἐκεῖ ἀγγέλοι λειτουργοῦν
καί ἀποστόλοι ψέλλουν

ψέλλουν τό Ἅγιος ὁ Θεός
καί τήν Τιμιωτέραν.
Ἐκεῖ δέντρος δέν ἦτανε
δέντρος ἐφανερώθη.
Ὁ δέντρος ἦταν ὁ Χριστός
καί οἱ ρίζες ἡ Παναγία
καί τά κλωνάρια τοῦ δεντροῦ
ἦσαν οἱ Ἀποστόλοι
καί τά φυλλάκια πούπεφταν
ἦσαν οἱ μαρτυραῖοι
πού μαρτυροῦσαν κι' ἔλεγον
γιά τοῦ Χριστοῦ τά πάθη.
Χριστέ μου τί σέ σταύρωσαν
οἱ ἄνομοι Ἑβραῖοι
οἱ ἄνομοι παράνομοι
τῶν Φαραῶ τό γένος.
Τοῦ φαράῶ τοῦ ἔστειλαν
νά φτιάξῃ τρία περόνια
κι' αὐτός ὁ τρισκατάρρατος
βαρεῖ καί φτιάχνει πέντε.

Σύ φαράε πού τ'άφτιαξες
πρέπει νά μᾶς διατάξης
τόρα πού μέ ρωτήσατε
κι' ἐγώ δά σάς διατάξω.

Τά δύο βάλτε στά πόδια του
καί τ' ἄλλα δύο στά πόδια
τό πέμπτο τό φαρμακερό
βάλτε το στήν καρδιά του

νά τρέξη αἷμα καί νερό νά ληγωθῆ ἡ καρδιά του.

Τρίτη, Τετάρτη θλιβερη

Πέμπτη φαρμακωμένη

Παρασκευή ξημέρωσε

νά μήν εἶχε ξημερώσει.

Ὁ ἥλιος ἐσκοτίνιασε

καί τό φεγγάρι ἐχάθη

οἱ πέτρες ἐρραγίσθησαν

τά σπίτια γιά νά πέσουν

οἱ θάλασσα ξεράθηκε

οἱ βρύσες ἀνασαίνουν.

Ἡ Παναγιά σάν τ' ἄκουσε

ἔπεσε κί ἔληγώθη
σταμνί νερό τῆς ρίζανε
καί τρία κανάτια μόσχο
καί τρία ἡμεροδόσταμνα
γιά νά τῆς ἔρθη ὁ νοῦς της.

Καί σάν τῆς ἦρθε ὁ λογισμός
καί σάν τῆς ἦρθε ὁ νοῦς της

ζητεῖ μαχαίρι νά σφαγή
φωτιά νά πάη νά πέση
ζητεῖ ποτάμι νά πνιγή
γιά τόν μονογενή της

ζητεῖ γκρεμό νά γκρεμιστῆ
γιά τόν μονογενή της.

Χριστός ἀντιλογίσθηκε
τό πού ἦταν σταυρωμένος.

Μήν πνίγεται μητέρα μου
πνίγονται οἱ μάνες ὅλες
μήν κρέμεσαι μητέρα μου
κρέμονται οἱ μάνες ὅλες
μήν σφάζεται μητέρα μου

σφάζονται οί μάννες ὅλες.

Βάλε κρασί μέσ' στό γυαλί

κί' ἀφράτο παξιμάδι

νά βροῦν οί μάννες τῶν παιδιῶν

παρηγοριά μεγάλη.

Ἀφέντη μου σέ παρακαλῶ

σέ διπλοπροσκυνάω

νά μοῦ χαρίσης τά κλειδιά

κλειδιά τοῦ Παραδείσου

ν' ἀνοίξω τόν Παράδεισον

ν' ἰδῶ τούς πεθαμένους

ν' ἰδῶ τούς πλούσιους πῶς περνοῦν

καί τούς φτωχοῦς

πῶς εἶναι

νά ἰδῶ καί τούς ἁμαρτωλοῦς

στήν πίσσα στό κατράνι

πᾶχουν τήν πίσσα πάπλωμα

καί τό κατράνι στρῶμα

καί τό ρετσίνι τό μαυρό

τόχουν προσκεφαλάκι.

Νά ἰδῶ καί τούς φυλάργυρους
στόν ἥλιο στόν προσήλιο
ὅπου κρατοῦν στά χέρια τους
τσακοῦλεσ βουλωμένες
κι' ἀπό τήν δεξιὰ μεριά
λαμπάδες ἀναμμένες.
Θεόν ἐπαρακάλεσαν
κοντά τούς ἀποστόλους
να ἦταν τόπος νά πέραγαν
νά πέραγαν τά γρόσια.
Ἐδῶ γροσάκια δέν περνοῦν
μηδέ καί τά φλωριά σου
περνάει λιβάνι καί κερι
καί καθαρές ψυχοῦλεσ
Ν' ἰδῶ καί τά μικρά παιδιά
ψιλά στά κυπαρρίσια
πού παίζουν τίς χρυσές μιλιές
καί λησμονοῦν τίς μάννες
ν' ἰδῶ καί τά παραμικρά
στ' ἄνθη καί στά λουλούδια.

Ἡ Μάρθα ἢ Μαγδαλινή
καί τοῦ Λαζάρου ἢ μάννα
καί τοῦ Ἰακώβου ἢ ἀδελφή
κι ' οἱ τέσσερις ἀντάμα
πῆραν τήν στράτα τό στρατί
στρατί τό μονοπάτι
τό μονοπάτι τίς ἔβαλε
μεσ' τοῦ ληστοῦ τήν πόρτα
καί πόρτα τοῦ Πιλάτου
Ἄνοιξε πόρτα τοῦ ληστοῦ
καί πόρτα τοῦ Πιλάτου
κι ' ἡ πόρτα ἀπό τόν φόβο της
ἄνοιξε μοναχή της.
Τηράει δεξιά, τηράει ξερβά
κανέναν δέν γνωρίζει
τηράει καί δεξιότερα
καί βλέπει τόν Ἄγιο-Γιάννη.
Ἄγιάννη-Ἄγιάννη Πρόδρομε
καί βαφτιστή τοῦ γιοῦ μου
μήν ἴδες τόν ἐμοῦ υἱόν

καί σέ διδάσκαλόν σου
Τί νά σοῦ πῶ Μητέρα μου
τί νά σοῦ μολογήσω;
Δέν ἔχω στόμα νά σοῦ πῶ
γλῶσσα νά σοῦ μιλήσω
δέν ἔχω χέρια καί παλάμη
γιά νά σοῦ ἀποδείξω
Βλέπεις ἐκεῖνον τόν γυμνόν
τόν παραπονεμένον.
ὅπου φορεῖ στήν κεφαλή
ἀκάνθινο στεφάνι
ὅπου φορεῖ πουκάμισο
στό αἷμα βουτηγμένο;
Ἐκεῖνος εἶναι ὁ σός υἱός
καί μέ διδάσκαλός μου
Στή στράτα ποῦθε πήγαιναν
στήν στράτα ποῦ πηγαίνουν
βρίσκουν μιά κρυόβρυση
ποῦχε κρύο νεράκι.
Κάτσε χάρε νά φάμε ψωμί

νά πιούμε καί κρύο νεράκι

δέν τῶξερες καλότυχε

πού θέλεις νά πεθάνης

ἐδῶ ψωμί δέν τρώγαμε

οὔτε νερό δέν πιούμε.

Παλιό σκουτί σάν ἔδωσες

θά τό βρίσκης

λιανό φλουρί σάν ἔδωσες

λαμβάνει καί ἡ ψυχὴ σου

σάν ἔδωσες τά χέρια σου

βρίσκεις λαμπάδες ἀναμμένες

Ἡ Παναγιά πλησίασε

γλυκά τόν ἐρωτοῦσε.

Δέν μοῦ μιλάς παιδάκι μου

δέν μοῦ μιλάς παιδί μου;

Τί νά σοῦ πῶ μητέρα μου

πού διάφορο δέν ἔχεις.

Μόνο τό μέγα Σάββατο

κατά τό μεσονύχτι

ποῦ θά λαλήσῃ ὁ πετεινός

σημαίνουν οί καμπάνες
σημαίνει ὁ Θεός, σημαίνει ἡ γῆ
σημαίνουν τά ἐπουράνια.
Κι ὅποιος τό λέγει χαιρέται
κι ὅποιος τ' ἀκούει ἀγιάζει
κι ὅποιος τόν καλασφραγισθῆ
Παράδεισον λαμβάνει
Παράδεισον καί λίβανον
ἀπό τόν Ἄγιο-Τάφο.

Τῆς ξενιτειᾶς

Βουλιούμαι μιά βουλιούμαι δύο

βουλιούμαι τρεῖς καί πέντε

βουλιούμαι τρεῖς καί πέντε

Βουλιούμαι νά ξενητευτῶ

στήν ξενιτιά νά πάω

Ἵσα βουνά κι ' ἄν πέρασα

ὄλα τά χαιρετάω

βουνά νά μὴν χιονίσετε

κάμποι μὴν πανιασθῆτε

βρυσούλες μέ τά κρύα νερά

νά μὴν κρουσταλιασθῆτε

ὅσο νά πάω καί να ' ρθῆ

καί πίσω νά γυρίσω.

Ἡ ξενιτειά μέ πλάνεψε

καί τριάντα χρόνους

καί κάνω χρόνους τριάντα δύο

καί μέρες τριάντα πέντε.

Πιάνω τούς ξένους ἀδελφούς

τίς ξένες παραμάννες

πιάνω μιά ξένη ἀδελφή

νά πλύνη τά σκουτιά μου.

Τά πλένει μιά τά πλένει δύο

τά πλένει τρεῖς καί πέντε

κι ' ἀπό τίς πέντε κι ' ὕστερα

τά ρίχνει στά σοκκάκια.

Πάρε ξένε τά ροῦχα σου πάρε

καί τά σκουτιά σου

μοῦ σάπισαν τά δάχτυλα

τά νύχια γιά νά πέσουν.

Κείτεται ὁ ξένος κείτεται

κείτεται στά σοκκάκια.

Ὅσο ἔχει ὁ ξένος τήν ὑγεία

χίλιοι φίλοι τόν θέλουν

Ὅσο ἔχει ἀρρώστεια

χίλιοι ἐχθροί τόν θέλουν.

Γυρεύει τή μάννα στό πλευρό

γυρεύει τήν ἀδελφή του

γυρεύει καί τά ἀδέλφια του

τά πολυαγαπημένα,

γυρεύει νερό τοῦ τόπου του

κι ἄς εἶναι ζεσταμένο

γυρεύει τσαροῦχι τοῦ τόπου του

κι ' εἶναι μπαλωμένο

Γυρεύει καί μοσχοστάφυλο

ἀπό τήν περγουλιά του

γυρεύει καί τό σπιτάκι του

τό πολυαγαπημένο κι τό ὁμορφοκτισμένο.

Τρεῖς λυγερές σάν τ' ἄκουσαν

ἀπό τό παραθύρι

ἡ μιά πάει μέ τό νερό

κι ' ἡ ἄλλη μέ τά μῆλα

κι ' ἡ τρίτη ἡ καλλίτερη

πάει μέ τά σταφύλια.

Σήκου ξένε μ' νά φάς νά πιῆς

σήκου νά ξαρρωστήσης

νά πιῆς νερό τοῦ τόπου σου

γιά νά σέ ἀπαντήσουν

Σάν ἔστειλα τό δάκρυ μου

σ' ἓνα χρυσό μαντήλι

τό δάκρυ μου ἦταν καυτερό

κι ' ἔκαψε τό μαντήλι.

Νά γράψω στά καράβια μου

σκέπτομαι μή βουλιάξουν

νά γράψω στόν τηλεγράφο

σκιάζομαι μή δέν πηγαίνει.

Σκῦψτε βουνά σκῦψτε κλαριά

καί σεῖς κοντοραχοῦλες

νά πάη ἡ φωνή στόν τόπο μου

ὅσο νά βγῆ ἡ ψυχή μου.

Τώρα κι ' ἐγώ κατάλαβα

τόν ξένον πῶς τόν θάφτουν.

Δίχως κερὶ δίχως πανί

δίχως παππᾶ νά ψάλλη

δίχως τήν μάμμα στό πλευρό

δίχως τήν ἀδελφή του

δίχως καί τ' ἀδελφάκια του

τά πολυαγαπημένα.

Τοῦ Λαζάρου

Σήμερον ἔρχεται ὁ Χριστός

ὁ ἐπουράνιος Θεός

ἐν πόλει Βυθανία

μέ κλάδους καί βάρια

ἐβγάτε σᾶς παρακαλοῦμε

διά νά σᾶς διηγηθοῦμε.

καί νά μάθετε τί γίνη

σήμερον τῇ Παλαιστίνῃ

εἰς τήν πόλιν Βυθανία

Μάρθα κλαίει καί Μαρία

Λάζαρον τόν ἀδελφόν τους

τόν γλυκό καί καρδιακόν τους

Τρεῖς ἡμέρες τόν θρηνοῦσαν

καί τόν ἐμοιρολογοῦσαν.

Τόν μοιρολογοῦν καί λέγουν

τόν μοιρολογοῦν καί κλέγουν.

Τήν ἡμέρα τήν Τετάρτη

κίνησε ὁ Χριστός γιά νᾶρθη

κι ' ἐβγῆκε ἡ Μαρία ἔξω ἀπό τήν Βυθανία

καί ἐμπρός γονατιστή

καί τούς πόδας του φιλεῖ.

ἄν ἐδῶ Ἰησοῦ Χριστέ μου

δέν θά πέθανε ὁ ἀδελφός μου.

Μά κι ἐγώ τώρα πιστεύω

καί καλά θά τό ἤξεύρω

ὅτι δύνασαι θελήσης

καί νεκρούς νά ξαναστήσης

Καί παρ' αὐτά ἀνιλθάση

καί τόν τάφον ἐδοξάσθη.

Τότε κι ' ὁ Χριστός δακρύζει

καί τόν Ἄδη φοβερίζει.

Ἄδη Τάρταρε καί χάρε

Λάζαρον ἔξω θά πάρω

Δεῦρο ἔξω Λάζαρε μου

φίλε καί ἀγαπητέ μου

καί εὐθύς ἀπό τόν Ἰάδη
τό ἕξαίσιος σημάδη
Λάζαρος ἀπελωτρεύδη
ἀνεστήδη καί ἐσηκώδη
ζωντανός σαβανωμένος
καί μέ τό κερί ζωσμένος.
Τότε ἡ Μάρθα καί ἡ Μαρία
ὄλοι στήν Βυθανία
μαθηταί καί Ἀποστόλοι
τότε εὐρεθῆκαν ὄλοι.
Δόξα τῷ Θεῷ φωνάζουν
καί τόν Λάζαρον κυτάζουν
Λάζαρε εἶπέ μας τί εἶδες
εἰς τόν Ἰάδη ποῦ ἐπήγες.
Εἶδα φόβους, εἶδα τρόμους
εἶδα βάσανα καί πόνους
δῶστε με λίγο νεράκι
νά ξεπλύνω τό φαρμάκι
τῆς καρδούλας τῶν χειλιῶν
καί μήμέ ρωτάτε πλέον.

Τοῦ Σπιτιοῦ

Τοῦτο τό σπίτι τό ψιλόν
τό μαρμαροχτισμένον
ἀπέξω εἶναι βουλιθινόν
καί μέσα χρυσωμένον
ἀπέξω χύνουν τό φλουρί
καί μέσα τό γιογκάρι
Ἄπό τίς πόρτες τοῦ ληστοῦ
φέγγει ὁ κόσμος ὅλος
καί ἀπό τά παράθυρα του
φέγγει κι ἡ ἀφεντιά του.
Μέσα κοιμᾶται ὁ ἀφέντης μας
μέ χίλια παλληκάρια
κοιμᾶται καί ἡ κυρούλα μας
μέ δεκαοχτώ ταῖτσες.

Ξύπνα κυρά τά βάγια σου

ν' ανάψουν τά φανάρια

ν' ανάψουν κόκκινες λαμπάδες

νά σηκωθῆ κι ' ό άφέντης μου

ν' ανοίξητήν τσακούλα

νά βγάλη γρόσια καί φλουριά

νά δώση στους λαζάρους.

Έδῶ πού τραγουδήσαμε

πέτρα νά μῆν ραγίση

κι ' ό νοικοκύρης τοῦ σπιτιοῦ

χίλιους χρόνους νά ζήση.

Κι ' από τούς χίλιους καί μπροστά

νά άσπρίση νά γεράση

νά γένη σάν τό μάρμαρο

σάν τό μαργαριτάρι.

Τοῦ Νοικοκύρη

Ἄφέντη μ' ,ἀφέντη μ' χίλιες βολές ἀφέντη

πέντε φορές ἀφέντεψες

καί πάλι ἀφέντης εἶσαι.

Πέντε κρατοῦν τόν μοῖρον σου

καί τόν καβαλικεύουν

κι ' ἄλλοι πέντε παρακαλοῦν

μπραφέντη μ' καβαλήκα.

Μπραφέντη μ' καβαλήκεψες

σέ σέρινο μουλάρι

σέ σέρινο ξεσέρινο

σέ γρηβοκαβαλάρη.

Ἄφέντη μ' ἀπολύθηκες

στή σκάλα νά πατήσης

ή σκάλα ἦτανε χρυσή

τό γκέμι ἀσημένιο.

Μπροστά καμπούλια σου καρά

ὁ ἥλιος ἀνατέλλει

καί πίσω καμπούλια καρά

ὁ ἥλιος βασιλεύει.

Ἡ κόρη πέζει τό τάμπουλα

καί ἡ ἄλλη τό γιογκάρι

ἡ τρίτη ἡ καλλίτερη

παίζει μέ τόν ἀφέντη

παίζοντας καί διαβαίνοντας

καί φιλοτραγουδώντας.

Τῆς Νύφης

Νύφη ψιλή νύφη λιγνή
νύφη καμαρωμένη
νύφη φωντές στολίζεται
καί βγαίνει στό σεριάνι
βάζει τόν ἥλιο πρόσωπο
καί τό φεγγάρι μάννα
καί τά καθάρια αὐγερινά
ἀδέρφια καί ξαδέρφια.
Ἡ νύφη μας ἡ ὀμορφη
ἀλλάζει κι ' ἄρματώνει
στήν ἐκκλησιά πού πήγαινε
νά κάμῃ τόν σταυρό της
μπροστά βάνει τήν πεθερά
καί πίσω τή συγγενάδα
στή μέση μπαίνει ἡ νύφη μας
σάν ἥλιος στολισμένη.

Στήν ἐκκλησιά πού πάγενε

νά κάμη τόν σταυρό της

παππᾶς ἦταν πού διάβαζε

καί λέγει τό βαγγέλιο.

Καί τό βαγγέλιο ἄφησε

νά κάμη τό σταυρό της.

Θαυμάζω καί λογίζομαι

τό τί πατέρα ἔχεις.

Ἔχω τόν ἥλιο πρόσωπο

καί τό φεγγάρι μάννα

καί τά καθάρια βγερινά

ἀδέρφια καί ξαδέρφια.

Τῆς Ἀρραβωνιασμένης

Ἐδῶ εἶναι μιά θήγα ὁμορφη

θήγα καμαρωμένη

τήν τάζουν γιά τόν πρόξενο

γιά νά τήν ρεβωνιάσουν

τήν τάζουν γιά τό βασιλιᾶ

τήν τάζουν γιά τό ρήγα.

Δέν θέλει γιά τόν βασιλιά

δέν θέλει γιά τόν ρήγα

μόνο θέλει τό ἀρχοντόπουλο

μέ τρεῖς πολλές χιλιάδες

κι ' αὐτός ὁ ἀρχοντόπουλος

βαρύπροικα γυρεύει

Γυρεύει μύλους δώδεκα

κι ' ὄλους τούς μυλωνάδες

γυρεύει τ' ἄστρα πρόβατα

καί τό φεγγάρι γίδια

πέντε ν' ἀλέθουν μέ τό νερό

καί δέκα μέ τό γάλα

Τό τρίτο τό καλλίτερο

ν' ἀλέθῃ τό πιπέρι

νά πιπεριάσουν τά ραγιά

νά φαν' οί συμπεδέροι.

Τ ο ὺ Γ α μ π ρ ο ὺ

Αὐτός εἶναι πού κάθεται
μέ τήν περδικοπούλα
στά γόνατα τήν κράταγε
στά μάτια τήν κοιτάζει.
Μωρή δέν εἶσαι ὁμορφη
δέν εἶσαι μαυρομάτα
ντύσε με κι ' ἀρμάτώσεμε
νά βγῶ στό χαιῖσομέρι.
Νά κάμω γουργουρίσματα
κορίτσια νά πετάξω
νά κάμω τόν ἡγούμενο
νά χάση τίς μετάνοιες
νά κάμω τόν πρωτόπαππα
νά χάση τίς λειτούργιες
νά κάμω τόν κοτσάμπαση

νά χάση τά δευτέρια

νά κάμω τόν πρωτόγερο

νά χάση τήν ἀράδα

νά κάνω καί τόν βούκολο

νά χάση τά μοσχάρια

νά κάμω καί τόν πιστικιά

νά χάση τά κατσίκια.

Τοῦ Παλληκαριοῦ

Πῶς νά τό τιμήσωμεν

τοῦτο τό παλληκάρι

πῶχει τίς πλάτες γιά ἄρματα

τά στήθη ράτσα μπράτσα

πῶχει γιά γουργουρίσματα

γιά ρίξιμο τ' ὄπλο.

Νά πάη στήν πόλη γιά φλουριά

στή Λάρισα γιά 'σήμι

καί στήν καημένη τή βλαχιά

γιά ὄμορφο κορίτσι.

Αγιώργη- Αγιώργη άστράπηγε

σέ γρηβοκαβαλάρη

γιά βοηθάμε και σκέπασέ με

γιά τοῦτο τό παλληκάρι

νά πάη καλά νάρθῃ καλά

νάρθῃ καζαντισμένος

νά φέρη γρόσια και φλωριά

και τά φλωριά στήν τσέπη

κι ' αὐτά τά αποτσακίσματα

δεμένα στό μαντήλι

και τό μαντήλι στό σπαδί

και τό σπαδί στήν μέση

κι ' ἡ ζώστρα πάνω στ' ἄλιγο

κι ' τ' ἄλιγο στους κάμπους.

Διψοῦν οί κάμποι γιά νερό

και τά βουνά γιά χιόνια

τῶρα διψᾷ κι ' ὁ μαῦρος μου

γιά δροσερό χορτάρι.

Το ὕ Γραμματικοῦ

Γραμματικέ γραμματικέ
καί ψάλτη κι ' ἀναγνώστη
ἀντιγραφές κι ' ἀντιγραφές
τῆς πόλης τά δευτέρια
βάζει τός οὐρανό χαρτί
τή θάλασσα μελάνι.
Μέ τό μικρό τό δάχτυλο
κρατεῖ τό καλαμάρι
καί σάλεψε τό δάχτυλο
καί χύθηκε ἡ μελάνι
καί λέρωσε τά ροῦχα του
τά καθαροπλημένα
παππαδοποῦλες φώναξε
ἀπό τό παραθύρι,
ποιά εἶναι ἄξια καί γρήγορη

νά πλύνη τά σκουτιά μου;

Έγώ είμαι ἄξια καί γρήγορη

νά πλύνω τά σκουτιά σου

βάζω τό δάκρυ μου θερμό

καί τό σάλιο μου σαπούνι

καί ὁ ἦχος τῆς καρδούλας μου

νά πάη νά τά στεγνώση.

Τήν Πασχαλιά καί τοῦ Αἰ-Γιωργιοῦ

σάν ἀγαπάει ἡ καρδιά σας

μέ τ' ἄσπρα μέ τά κόκκινα

καί με τά λουλουδάκια.

Τοῦ Ἱερέως

Δέσποτα κοιμήθηκες στ' ἄνθη καί στά λουλούδια κανένας δέν σ' εὔρισκε νά ῥθῃ νά σέ ξυπνήσῃ. Ἡ παναγιά ἐδιάβαινε νά πᾶη νά τόν ξυπνήσῃ τοῦ ρίχνει νερό καί νίβεται καί τόν σταυροφιλάει. Ἡ ἐκκλησιά ἡ σήμεντρον ἐσένα περιμένει ξύπνα τά μαθηματούρια σου νά πᾶνε νά τήν ἀνοίξουν. Ν' ἀνοίξω τά τευτέρια-χαρτιά καί τά χρυσά βαγγέλια νά εἰποῦν τά πάθη του Χριστοῦ τά πάθη τοῦ Λαζάρου. Ὁ Λάζαρος ἀπέθανε καί πάλι ἀνεστήθη.

Τῆς Κυράς

Κυρά μέ τόν οἶκον σου καί μέ τόν ἀκριβόν σου, πέντε μικρές τόν ζήλεψαν καί δεκαοχτώ μεγάλες. Ἡ μιά τῆς ἄλλης ἔλεγε ἡ μιά τῆς ἄλλης λέγει. Ἐλάτε νά τῆς πάρουμε κουμπιά καί δαχτυλίδι τό δαχτυλίδι νά φορῇ καί τό κουμπί νά πέσῃ καί αὐτό τό ξεστρογγυλό νησματοδεμένο στό μαντήλι.

Τοῦ Μικροῦ

Ἐδῶ εἶναι ἓνα ριγόπουλο τοῦ βασιλιά τ' ἀγγόνι καβαλικεύει τ'
ἄλογο πεζεύει καμαρώνει τριγύρω γύρο ἔρχεται βασιλικό μαζώνει
βασιλικό καί μάραθο καί τρία κανάτια μόσχο μόσχο πούναι τά
γράμματα μόσχο πούναι καί ὁ νοῦς του. Τά γράμματα εἶναι στό
χαρτί κι' ὁ νοῦς του στά παιχνίδια πέρα καί ἀντίπερα πέρα στίς
μαυρομάτες πούχουν τά μάτια σάν ἐλιές τά φρύδια σάν γαϊτάνι
πούχουν καί τά ξανθιά μαλλιά σαρανταπέντε πήχες ποῦ τά δειάζουνε
μπρουφέντη μου πῶς τά πλέκουν. Στούς οὐρανοῦς τά ἀδειάζουνε στή
θάλασσα τά πλέκουν στήν ἄκρη ἀπό τήν θάλασσα τά
λευκοκοπανίζουν.

Τῆς Μικρῆς

*Ἐδῶ εἶναι μιά μικρή-μικρή μικρή στήν σαρμανίτσα μικρή τήν
ἔχει ἡ μάνα της χαδιάρα καί ὁ πατέρας. Στά σύννεφα τήν ἔκρυβαν
νά μήν τήν κάψη ὁ ἥλιος διαβαίνει ἕνας προμάλευτος γυναῖκα νά τήν
πάρη. Τήν πασχαλιά καί τ' Ἄι-Σικροῖ σάν ἀγαπάει ἡ καρδιά σας
μέ τ' ἄσπρα μέ τά κόκκινα καί μέ τά λουλουδάκια.*

Ἔθιμα κατά τήν Κυριακή τῶν Βαΐων

Τήν παραμονή τῶν Βαΐων οἱ νυφάδες τοῦ χωριοῦ πού δέν ἔχουν κλείσει χρόνο ὑπανδρεμένες πηγαίνουν στήν πλαγιά τοῦ βουνοῦ καί κόβουν δάφνες. Στήν ἡμέρα τῶν Βαΐων τίς μοιράζουν οἱ ἴδιες στούς χωριανούς. Μετά τήν λειτουργία τῆς ἡμέρας αὐτῆς οἱ χωριανοί πέρνουν δάφνες διαβασμένες ἀπό τόν παππᾶ καί πάνε κατ' εὐθεΐαν στό νεκροταφεῖο καί στό κοιμητήριο πού εἶναι ἔξω ἀπό τό χωριό. Ἐπίσης κρεμοῦν κλονάρια δάφνης, στά σπίτια, στά μαντριά τῶν ζώων, στίς ἀποθήκες καί στά χωράφια.

Τό ἀπόγευμα τῆς Κυριακῆς οἱ κουμπάροι φωτίζουν τά βαφτιστικούρια. Στέλλουν μέ ἕναν συγγενῆ τους δῶρα στά βαφτιστικά τους. Τά δῶρα περιέχουν μιά γεμάτη ἀλλαξιά, παππούτσια, κάλτσες, λαμπάδες, αὐγά, κουλούρια καί ἕνα χαρτονόμισμα μέσα σέ ἕνα τροβά ὅλα αὐτά.

Ο συγγενής πού τόν στέλλει ό κουμπάρος στό σπίτι του
βαφτιστικοῦ του πηγαίνει καβάλλα σέ 'άσπρο 'άλογο καί τό 'άλογο
έχει τό σαμάρι συσπασμένο μέ καραμελωτή μαντανιά πολύχρωμη.

Στό σπίτι ποῦ πηγαίνει ἐκεῖ τόν φιλεύουν μέ γλυκά,
ἀμυγδαλωτά, κρασί καί τοῦ δίνουν κάποιο ἀναμνηστικό δῶρο. Τό
βράδυ ὅμως τῆς Κυριακῆς τῆς Ἀναστάσεως, ὁ πατέρας τοῦ παιδιοῦ
ἐφωτίσθη, στέλλει στό σπίτι τοῦ νονοῦ τοῦ παιδιοῦ τοῦ, μπογάτσια,
ἀρνί, πουκάμισο-κάλτσες καί χερομάντηλο τοῦ νονοῦ τοῦ παιδιοῦ καί
φόρεμα, κάλτσες, μαντήλι τοῦ κεφαλιοῦ καί τσουρέπια τῆς νονᾶς.

Πάλι στό σπίτι τοῦ νονοῦ ἀκολουθεῖ γιορταστικό τραπέζι. Τά
δῶρα ποῦ στέλλει ὁ νουνός στό σπίτι τοῦ βαφτιστικοῦ του λέγονται
φωτίκια καί τά δῶρα ποῦ στέλλει ὁ πατέρας τοῦ παιδιοῦ λέγονται
κουμπαράτικα.

Ἔθιμα κατά τήν Μ.Παρασκευή

Τήν παραμονή οἱ νοικοκυρές τοῦ χωριοῦ μέ τήν πρώτη καμπάνα βάφουν τά αὐγά καί ζυμώνουν τά κουλούρια. Τό πρωῖ τῆς Μ.Παρασκευῆς τά κορίτσια τοῦ χωριοῦ μικρά καί μεγάλα στολίζουν τόν ἐπιτάφειο μέ λουλούδια ἄγρια καί ἥμερα.

Ὁ κόσμος πηγαίνει καί προσκυνάει, προσφέρει λουλούδια καί περνάει κάτω ἀπό τόν ἐπιτάφειο τρεῖς φορές. Μετά τόν ἐπιτάφειο θρῆνο πέρνουν τόν ἐπιτάφειο τέσσερις φαντάροι πού εὐρίσκονται ἐν ὑπηρεσία. Πρώτα διαβαίνει ὁ παππᾶς, ὕστερα τά ἑξαπτέρυγα καί μετά ὁ ἐπιτάφειος πού τόν κρατοῦν οἱ φαντάροι.

Ὅλοι βγαίνουν ἀπό τήν ἐκκλησία καί πίσω ἀκολουθεῖ ὁ κόσμος μέ κεριά ἀναμμένα. Διαβαίνουν ὅλοι γιά τό νεκροταφεῖο ἐνῶ ἡ καμπάνα τοῦ χωριοῦ κτυπᾷ πένθιμα. Ἐκεῖ γίνεται κάποια μικρή λειτουργία καί μετά ὁ Ἐπιτάφειος ζώνει ὅλο τό χωριό, γιά νά φυλάξῃ τό χωριό ἀπό ἀρρώστειες, σεισμούς καί ἀπό διάφορα ἄλλα κακά. Μετά ἐπιστρέφουν ὅλοι στήν ἐκκλησία ὅπου συνεξίξεται ἡ λειτουργία. Μετά τό τέλος τῆς λειτουργίας οἱ χωρικοί πέρνουν λουλούδια ἀπό τόν ἐπιτάφειο καί τά βάζουν στό εἰκονοστάσιο.

Μία παρένθεσις:

*Πρωτοῦ τόν Ἐπιτάφιο θρήνο οἱ γριές τοῦ χωριοῦ ψάλλουν τό
Μοιρολόϊ της Μ. Παρασκευῆς διά τόν Ἀπεθαμένον Χριστόν.*

Μοιρολόϊ της Μ. Παρασκευής

Σήμερον μαῦρος οὐρανός

σήμερον μαύρη μέρα

σήμερον ὄλοι θλίβονται

καί τά βουνά λυπιοῦνται.

Σήμερον ἔβαλαν βουλή

οἱ ἄνομοι Ἑβραῖοι

τῶν Φαραῶ το γένος

γιά νά σταυρώσουν τόν Χριστόν

τῶν πάντων Βασιλέα.

Ὁ Κύριος ἠθέλησε

νά μπῆ σέ περιβόλι

νά λάβῃ δεῖπνον μυστικόν

γιά νά τόν λάβουν ὄλοι.

Ἡ Παναγιά ἡ Δέσποινα

καθούνταν μοναχή της

τάς προσευχάς της ἔκανε

γιά τόν Μονογενή της.

Ὁ Ἄγγελος ἐφάνηκε
στήν Παναγιά καί λέγει.
Σώνουν κυρά οἱ προσευχές
σώνουν καί οἱ μετάνοιες
καί τόν υἱόν σου πιάσανε
καί σάν φονιά τόν πάνε,
μες τοῦ Πιλάτου τᾶς αὐλάς
ἐκεῖ τόν τυρρανᾶνε.

Χαλκιᾶ-χαλκιᾶ
φτιάξε τρία καρφιά
φτιάξε τρία περόνια
καί αὐτός ὁ τρισκατάρατος
βαρεῖ καί φτιάχνει πέντε.
Σύ φαραγέ πού τᾶφτιαξες
πρέπει νά μάς διατάξης.
Τώρα πού μέ ρωτήσατε
κι ἐγώ θά σᾶς διατάξω.
Τά δύο βάλτε τα
στά πόδια του
καί τᾶλλα δύο στά χέρια

τό πέμπτο τό φαρμακερό
βάλτε το στήν καρδιά του
νά τρέξη αίμα καί νερό
νά ληγωθῇ ἡ καρδιά του.

Ἔθιμα κατά τό Μ. Σάββατο

Κατά τίς ΙΙ ἡ ὥρα τό βράδν χτυπάν οί καμπάνες καί οί χωρικοί προσέρχονται νά προσκυνήσουν. Ἡ Ἀνάστασις γίνεται ἔξω στήν αὐλή τῆς ἐκκλησίας. Ἀφού ψαλλῆ τό ξριστός Ἀνέστη τά παιδιά πετοῦν φωτοβολίδες καί τουφεκιές. Μετά εἰσερχόμεθα ἐντός τῆς ἐκκλησίας καί παρακολουθοῦμε τήν Θ. Λειτουργία τῆς Κυριακῆς. Μετά τό τέλος τῆς Θ. Λειτουργίας ὁ κόσμος μπαίνει στή σειρά κατά ἡλικίαν καί φιλάτόν Σραυρόν τήν εἰκόνα τῆς Ἀναστάσεως καί τέλος τό καμπιλάφι τοῦ παπᾶ. Ὑστερα δίνου=υν μεταξύ τους τό φιλί τῆς.

Τήν Κυριακή τό ἀπόγευμα ξανακατεβαίνομεν στήν Πλατεῖα τοῦ χωριοῦ. Παρακολουῦμεν τήν Θεῖαν Λειτουργία στήν ἐκκλησία καί μετά χορεύομεν στήν Πλατεῖα τοῦ χωριοῦ ἕνα τοπικό χορό τόν μοναδικό στήν Λάκκα Σουλίου.

Τά τραγούδια είναι τά εξής:

Στήν βρύση στά Τσερίτσανα

Στή βρύση στά Τσερίτσανα

στή μέση από τή χώρα

Άλή Πασᾶς καδότηνε μέ χίλιους Μπουλουξήδες

κι αγνάντευε τόν πόλεμο πῶς πολεμοῦν τό Σούλι

πῶς πολεμάει ὁ Μπότσαρης

πῶς πολεμάει ὁ Τζαβέλλας

πῶς πολεμάει ἡ Τζαβέλαινα

σάν πρώτο παλληκάρι

πῶς πολεμοῦν μικρά παιδιά

γυναῖκες σάν τούς ἄνδρες'.

πέντε πολέμους ἔκαναν

ἀπό τό πρωί ὡς τό γιόμα

κι' ἄλλους πέντε ἐσύνταξαν αὐτοῦ στό μεσημέρι.

Παππᾶ Νικόλας φώναξε ἀπό τό μετερίζι:

πάψτε παιδιά τόν πόλεμο

πάψτε καί τά ντουφέκια

νά κατακάτση 'ό κουρνιαχτός

νά μετροηθή τ'άστέρι.

Μετριοῦνται όί Τούρκοι τρεῖς φορές

καί λείπουν τρεῖς χιλιάδες.

Μετριοῦνται τά κλεφτόπουλα

καί λείπουν δύο νομάτοι.

Λείπει 'ό Γιάννος 'ό Μακρῆς

Κι' 'ό κώστας - Συρρακιώντης

νά τοι κι' αὐτοί που 'έρχονται

μέ ἔννια Τούρκους δεμένους.

Όλες οί Καπετάνισσες

Όλες οί καπετάνισσες

άπό τό κακοσοῦλι

όλες στήν Άρτα πέρσαν

στά γίαννενα τίς πῆγαν

όλες έπροσκυνήσανε

στ' Άλή- Πασά τήν πόρτα.

Αυτή ή Λένη τοῦ Μπότσαρη

δέν είναι μέ τίς σκλάβες.

Άλη Πασά σ' όλο τ' άσκέρι

Δέν "εχω Τούρκους διαλεχτούς

δέν μου έπιασαν τήν Λένη'.

χιλίιοι Τοῦρκοι τήν κυνηγούν

τήν Λένη για να πιάσουν.

Λένη μ'για ρίξε τ'άρματα

άφέντισσα να γίνης

Έγώ είμαι ή Λένη τοῦ Μπότσαρη

τζαμί δέν προσκυνάω
καί παίρνει δίπλα τά βουνά καί
'όλο πολεμώντας

Ποιός είδε κόρη ανύπαντρη στους κλέφτες καπετάνιος

Ποιός είδε κόρη ανύπαντρη

στούς κλέφτες καπετάνιος

κανένας δέν τήν λόγιασε

πώς 'ήταν γυναίκα.

Μιά Κυριακή καί μιά Λαμπρή

καί μιά χρυσή μερούλα

μπαίνουν όί κλέφτες στό χορό

βγαίνουν καί στό σημάδι

πρῶτη 'ή Λένη στό χορό

πρῶτη καί στό σημάδι.

Έγώ είμαι 'ή Λένη του Μπότσαρη

Κι' αδελφή του Νότη.

Δώδεκα χρόνια 'έκανα

στούς κλέφτες καπετάνιος

καί τώρα μαύρη μοναχή

στή μέση στό ποτάμι

καί όί Τοῦρκοι μέ παρακαλούν

τά νειάτα μου νά δώσω
κι' ένας Τούρκος παλιότουρκος
ζυγώνει νά μέ πιάση.
Άπ' τόν λαιμό τόν 'έπιασα
τόν ρίχνω στό ποτάμι
κι' αφήνω γεια μεσ' στ' 'άρματα
καί στόν 'επάνω κόσμο.

Σάββατο μέρα πέρασα
'έξω από τό Μεσολόγγ
κι' 'ήταν μέρα του Βαγιού
Σάββατο του 'Αι- Λαζάρου
Κι' 'άκουσα αντρικεια κλάμματα
Γυναικεία μοιρολόγια.
Δέν κλαΐνε για τόν πόλεμο
τό πώς θα σκοτωθούνε
κλαΐνε πού σῶσαν τό ψωμί
καί θά τους φάη 'ή πείνα
Στήν ἐκκλησία μαζεύτηκαν

τί νά ἀποφασίσουν
κί ἀπόφασι ἐβγάλανε
τήν ἔξοδο νά κάνουν.

Τήν ἔξοδο σάν ἔκαναν
θρῆνος μεγάλος γίνηκε
ξάσαν μαννάδες τά παιδιά
οἱ ἄντρες τίς γυναίκες
Ἵ Νότης ἐτραγούδαγε
σέ μιά ψηλή ῥαχούλα
λέει τραγούδια θλιβερά
καί παραπονεμένα.

Γιά σήκω Μάρκο μ' ἐπάνω σου
και μή βαριά κοιμάσαι.

Γιά σήκω Μάρκο Μπότσαρη
νά δῆς τό Μεσολόγγι.

Τό Μεσολόγγι καίγεται
τό κάψανε οἱ Τοῦρκοι.

Έβγα μάννα μ' και φώναξε σ' όλους τους μαχαλάδες

Έβγα μάννα και φώναξε

σ' όλους τους μαχαλάδες

όσα παιδιά είν' άνυπαντρα

φέτος μή παντρευτοῦνε

φέτος θά γίνη πόλεμος

θά γίνη ανταρτοσύνη

Θά κλάψουν μάννες για τους άντρες.

Πολλά βασίλεια πατμοῦν

όλα κατά τήν Τουρκία

Πρῶτοι θά είναι οί Έλληνες

και δεύτερη ή Σερβία.

Κι' ό Κων-νος πέρασε

νά πάη για τό Μπιζάνι

μέρες και νύχτες πολεμάει

τά Γιάννενα νά πάρη.

Μιά μέρα μιά χρυσομέρα

είκοσεμμιά Φλεβάρη

ὁ Κων-νος πέρασε

στά Γιάννενα νά πάη

Γιαννιώτισσες τόν καρτερούν

μέ τά παιδιά στά χέρια.

Ποῦ πῆρε ὁ Λύκος τό παιδί

Τό μάθαταν τί γίνηκε

πέρσι τό καλοκαίρι

ποῦ πῆρε ὁ Λύκος τό παιδί

ἀπ τήν ποδιά τῆς μάννας

χίλιοι πεζοί τόν κυνηγούν

τρακόσιοι τῆς καβάλας.

Κανένας δέν τόν ἔφτασε

ἀπό τά παλληκάρια.

Ἡ μάννα πού'χε καημό μεγάλο

πάνησε καί τόν ἔφτασε

σέ ν' ἄρημο λαγγάδι.

Ἄ σε μου λύκε τό παιδί

καί φάγε μου τά προυτα

ἐγώ προυτάκια ἔχω φάει

παιδί δέν ἔχω φάει.

Μιά κόρη από τά Γρεβενά

Μιά κόρη από τά Γρεβενά

στόν κάμπο κατεβαίνει

ἔργους - ἔργους ἐδέριζε

ἔργους καρδοπονάει

καί τό δρεπάνι ούρησε

νά κάμη τό παιδί της

καί τό παιδί της ἔκαμε

καί πάη νά τό πνίξη.

Μιά περδικοπούλα φ'ναξε

ἀπό ψιλή ραχούλα.

ποῦ πᾶς σκύλα μέ τό παιδί

σκύλα μέ τό κουτάβι

ἐγώ μέ δεκαοχτά παιδιά

κανέναν δέν πνίγω

καί σύ μέ το ἴνα τό παιδί

πάεις νά τό πνίξης.

Ἐσύ μέ δεκαοχτώ παιδιά

τα ἄχρεις μέ τήν τιμή σου
κι' ἐγώ μέ το' να τό παιδί
τα' χω μέ τήν ντροπή μου.

Σάν τόν χορό πού 'έκαναν Σουλιώτες 'όταν χορεΐαν

Σάν τό χορό μωρ' μάτια μου

σάν τό χορό πού εκαναν

σάν τό χορό πού 'έκαναν

Σουλιώτες 'όταν χόρευαν.

Όλο μπροστά Τζαβέλλας και Μπότσαρης

Κι' από τήν λεβεντιά

'όλη ζωσμένη στ' 'άρματα

παρά κοντά 'ή Τζαβέλαινα

μ' 'όλες τίς Σουλιώτισσες.

Τζαβέλαινα έφώναζε

στόν Καγγελάρη 'έλεγε

Καγγελάρης τοῦ χοροῦ

κάνε δίπλα τόν χορό

κάνε κύκλο τόν χορό

τούς Τούρκους 'όπως κλέγαμε

καί ζωντανούς τούς πιάναμε.

Καί στή μέση τοῦ χοροῦ

χόρευαν δύο σταυρατοί

χόρευαν δύο σταυρατοί

Τζαβέλλας καί ὁ Μπότσαρης.

Σταυρατοί βρέ σταυρατοί

τόν χορό ν'αλλάξετε.

Καγγελάρης τοῦ χοροῦ

ξαναγύρνα τόν χορό

μεσ' τά καγγελίσματα.

Ἐσεῖς τριανταφυλλάκια μου

Ἐσεῖς τριανταφυλλάκια μου

ἔσεῖς μυρωδικά μου

ἔσεῖς μ' ἀποκοιμήσαταν

καί μ' ἔφυγε ἡ ἀγάπη.

παίρνω τά ὄρη ψάχνοντας

καί τά βουνά ρτύντας

καί πάησα καί τήν εὐρηκα

στόν ἀργαλειό π' ὑφαίνει

Τῆς κραίνω καί δέν μοῦ κραίνει

κρίνε μου ἀγάπη κρίνε μου

καί πάρηγορησέ με.

Παρηγοριά ἔχει ὁ θάνατος

Κι' ὁ ζωντανός ξεχωρισμός

Παρηγοριά δέν έχει.

Τώρα είναι Μάης και 'άνοιξης

τώρα είναι Μάης και 'άνοιξης

τώρα είναι καλοκαίρι

τώρα κι' 'ή γῆς στολίζεται

στ' άνθη και στά λούλουδια.

Τώρα κι' 'ό ξένος βούλεται

στόν τόπο του νά πάη.

Πιάνει βελώνει τ'άλογο

πιάνει τό καλιγώνει

βάζει τά πένταλα χρυσά

και τά καρφιά σημένια

και τά καλιγοστήρια του

κι' αὐτά μαλαμουτένια.

Στόν δρόμο 'όπου πήγαινε

στόν δρόμο ποῦ πηγαίνει

βρίσκει τήν κόρη από μπροστά

στήν βρύση νά γεμίζει.

Κόρη μ' για βγάλε μου νερό

νά πιώ ἐγώ κι' ὁ μαύρος.

Κόρη μ' γιατί θλίβεσαι

βαριά αναστενάξεις

Ἔχω ἄντρα στήν ξενητεία

καί λείπει τρίαντα χρόνους

ἄλλοι μᾶς λέν πῶς πέθανε

κι' ἄλλοι μοῦ λέν πῶς χάθηκε.

Ἀλήθεια κόρη μ' ἀπέθανε

ἀλήθεια κόρη μ' χάθηκε.

*Τήν Δευτέρα τῆς Λαμπρῆς τό πρωί
καί τό απόγευμα ἀφοῦ γίνῃ ἡ λειτουργία
χορευοῦν τά παραπάνω τραγούδια.*

*Ἄι- Γιώργης στό χωριό μου γιορτάζεται
τήν τρίτη ἡμέρα τοῦ πάσχα χορευοῦν τρεῖς παραπρῶν τραγούδια ἀλλά
στήν ἀρχή χορεύουν τό δικό του τραγούδι.
Ἄο χορός τό πρωί γίνεται στό ἐξωκκλήσι τοῦ Ἁγίου Γεωργίου καί τό
ἀπόγευμα γίνεται στήν πλατεῖα τοῦ χωριο.*

Τοῦ Ἁι- Γιώργη

Ἀφέντη ἀφέντη μ' Ἀγιώργη μου

σέ γρίβο καβαλάρη

τό θαύμα ὅπου ἔκαμες.

τώρα θά μολογήσω.

Ἐδῶ εἶναι τ' ἄγριο τό τό στοιχειό

Κι' ὁ δράκος ὁ μεγάλος

στάλα νερό δέν ἄφηνε

νά πιοῦν στό πανηγῦρι.

Γυρεύει νά φάη ἄνθρωπο

ν' ἀφήση τό νερό του.

Στήν πόλη κλῆρο ἔριξαν

τό τίνος θε νά πέση

κι' ὁ κλῆρος πῆγε κ' ἔπεσε

μεσ' τήν βασιλοπούλα

Τήν πῆραν καί τήν πήγανε

κοντά ἀπό τόν δράκο

ἔκει ἕνας νιός ἐφάνηκε

καβάλλα στ' ἄλογο του.

Φεύγα παιδάκι μου ἀπεδώ

νά μή σέ φάη ὁ δράκος

καί τό στοιχειό ἐφάνηκε

τήν κόρη γιάνά φάη

κι' ὁ νιός τόν ἐκυνήγησε

καί σκότωσε τόν δράκο

καί τά νερά ἐκίνησαν

καί τά γλυκά ποτάμια.

Ἐλα παιδί μ' στόν βασιλιά

δῶρα νά σοῦ χαρίσῃ.

Νά πᾶς κόρη μ' στήν μάνα σου

νά πᾶς στόν βασιλιά σου

νά πᾶς κόρη μ' στήν μάνα σου

νά πᾶς στόν βασιλιά σου.

Τήν Παρασκευή τῆς Λαμπρῆς ἤ Λειτουργία τῆς Ζωοδόχου πηγῆς
γίνεται τό πρωῖ στό ἐξωκκλήσι. Μετά τήν Λειτουργία γίνεται χορός.
Ἐκείνο τό πρωῖ χορεύεται ὁ χορός ὁ ἀφιερωμένος στήν Παναγία. Τό
τραγούδι εἶναι τό ἐξῆς:

Τήν Παναγιά τήν Δέσποινα νά διπλοπροσκυνάτε

Τήν Παναγιά τήν Δέσποινα

νά διπλοπροσκυνάτε

κι' ἤ Παναγιά ἤ Δέσποινα

πάντα μαζί μας θ'άναι.

Στήν Παναγιά τήν Δέσποινα

τάξτε χρυσά καντήλια

γιατί πολέμους ἔχουμε

ἀρρώστους καί κινδύνους

κι' ἤ Παναγιά ἤ Δέσποινα

πάντα μαζί μας θ'άναι.

Τό απόγευμα γίνεται τό αποκορύφωμα τοῦ έορτασμοῦ τῆς Λαμπρεῖς.

Πολλοί έπισκέπτονται

*άπό τά γύρω χώρια τῆς Λάκκας Σουλίου για νά δοῦν τό περίφημο
καί ξακουστό «Καγγελάρης». Γίνεται χορός ὅπως και τίς ἄλλες
ἡμέρες τοῦ Πάσχα καί χορεύονται παραπάνω τραγούδια. Οἱ
ἄντρες είναι ντυμένοι μέ φουστανέλλες καί οἱ γυναῖκες ντυμένες μέ
Σουλιώτικες ένδυμασίες. Στήν αρχή τοῦ χοροῦ μπαίνουν οἱ
γεροντότεροι*

*τοῦ χωριοῦ ὕστερα οἱ μεσήλικες καί τέλος οἱ νέοι. Δίπλα στούς νέους
μπαίνουν οἱ γυναῖκες. Ἄφοῦ χορέψουν τά παραπάνω τραγούδια τοῦ
ἀντέφερα μόλις παίρνει νά βασιλέψη ὁ ἥλιος μπαίνει στήν αρχή τοῦ
χοροῦ ὁ παππᾶς τοῦ χωριοῦ καί ἀρχίζουν νά χορεύουν τό τραγούδι τοῦ
Καγγελάρη. Τό τραγούδι αὐτό ἀνήκει ἀποκλειστικά στό χωριό
Παππαδάτες Πρεβέζης καί ὅλο αὐτό τό γλέντι, ὁ χορός οἱ ένδυμασίες
δυμίζουν καί συμβολίζουν τίς ἡ μέρες τῶν ἀγωνιζομένων Σουλιωτῶν
κοντά τοῦ Ἄλῆ- Πασσᾶ. Ὅταν τραγουδοῦν τό κάνουν δίπλα στό
χορό ὁ παππᾶς διπλώνει τόν χορό στά δύο. Ὅστερα ἀπό λίγο τό*

τραγούδι λέει κάποτε «δίπλα τόν χορό τριτοκαγγελίσματα» ὁ χορός διπλώνεται στά τρία - Μόλις τελειώσει ὁ καγγελαρης ὁ παππᾶας ἀρχίζει νά ξεδιπλώνει τόν χορό ἔτσι ἀκριβῶς ὅπως τόν ἀρχισε καί νά τόν φθάση στήν κανονική του μορφή. Ἐτσι τελειώνει ὁ χορός χειροκροτοῦμε ὅλοι καί παντοῦ ἀκούγονται ἐυχές « Καί τοῦ χρόνου νά εἴμαστε καλά».

Τό θέαμα εἶναι ἐξαίσιον καθώς χορεύουν οἱ γέροντες μέ τά στροφά μουστάκια τους καί οἱ γριές μέ τίς Σουλιώτικες ἐνδυμασίες.

« Ο Καγγελάρης»

Τέτοιαν ὥρα μωρ' μάτια μου

τέτοιαν ὥραν ἦταν ἔχθες

Τέτοιαν ὥραν ἦταν ἔχτες

τέτοια καί παραπροχθές.

Στό Χορό μωρ'μάτια μου

στόν χορό πού χόρευαν

στόν χορό πού χόρευαν

ὄλο ἀγόρια καί παιδιά

ὄλο ἀγόρια καί παιδιά

καί κορίτσια ἀνύπαντρα.

πῶχουν κόκκινες ποδιές

πράσινες και γαλανές.

Καγγελάρης μωρ'μάτια μου

Καγγελάρης τοῦ χοροῦ

Καγγελάρης τοῦ χοροῦ

κάνε δίπλα τόν χορό

κάνε δίπλα τόν χορό
διπλοκαγγελίσματα
Καγγελάρης τοῦ χοροῦ
κάνε δίπλα τόν χορό
κάνε δίπλα τόν χορό
τριτοκαγγελίσματα
καί στή μέση τοῦ χοροῦ
κάθεται χρυσός αετός κ
κάθεται χρυσός αετός
καί τροχάει τά νύχια του
καίτροχάει τά νύχια του
τίς χρυσές φτερούγες του.

Περί ψυχῶν

Ὅταν πεθαίνῃ κάποιος τὸν φυλάγουν ὅλη τὴν νύχτα στὸ σπίτι του οἱ δικοί του καὶ οἱ συγγενεῖς του. Προσέχουν νὰ μὴν περάσῃ ἀπὸ πάνω του καμμιά γάτα γιατί ἂν περάσῃ τότε παραδέχονται ὅτι στὸν κάτω κόσμον δὲν ἔα βρῆ ἡσυχία καὶ θά ἰσκιθῆ δηλ. θὰ περιφέρεται στὸν ἐπάνω κόσμο.

Στὶς τρεῖς μέρες μετὰ ἀπὸ τὴν κηδεῖα μαζεύονται κι συγγενεῖς στὸ σπίτι καὶ βάζουν στὸ δωμάτιο πού πέθανε ὁ ἄνθρωπος ἕνα καθαρό πιάτο μὲ νερό καὶ περίμενα νὰ ἔρθῃ καμμιά πεταλούδα μέσα γιὰ νὰ πιῆ νερό. Ἡ μέλισσα ἢ ἡ πεταλούδα εἶναι ἡ ψυχὴ τοῦ πεθαμένου ἦρθε γιὰ νὰ τοὺς χαιρετήσῃ γιὰ τελευταία φορὰ . Ἐπίσης τὸ ἴδιο γίνεται μνημόσυνο στὶς σαράντα ἡμέρες ἢ τὸν χρόνο. Οἱ χωρικοὶ πιστεύουν καὶ ἰσχυρίζονται ὅτι ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι δὲν ἦσαν καλοὶ ἄνθρωποι καὶ εἶχαν κάνει πολλές ἁμαρτίες ἡ ψυχὴ τους δὲν βρίσκει ἡσυχία στὸν κάτω κόσμο καὶ γι' αὐτὸ περιφέρονται στὸν ἐπάνω

κόσμο. Μάλιστα ἀκούγονται καί ἱστορίες ὅτι σηκώθηκαν οἱ
πεθαμένοι καί ξαναγύρισαν τήν νύχτα στό σπίτι τους καί ἐνοχλοῦσαν
τούς δικούς τους . Στό χωριο μου σ' αὐτούς που σηκώθηκαν τούς
ρίχνουν τρία κακκάβια χοχλαστό νερό πάνω στόν τάφο τους καί
ἔτσι δέν πρόκειται νά ξαναβγούν.